ARMENIA Journal, en langue Arménienne fondé à MARSEILLE en 1885

ԱՐՄԵՆԻԱ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԴԱՅԻՆ ՓԱՂԱՓԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺԻՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 30րդ տարեշրջանի (1914 օգոստոս–1915 յուլիս) բաժնորդագինն է 20 ֆրանգ. Թիւրքիոյ եւ Պարսկաստանի համար 10 ֆրանգ, կանխիկ: Ամսական բաժնորդագինն է 2 ֆրանգ. Թիւրքիոյ եւ Պարսկաստանի համար 1 ֆրանգ.: Նամակ կամ դրամ ղրկել այս հասցէով.

M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal *Armenia*
MARSEILLE (France)

Ա ՏԱՐԻ
ԹԻՒ 47

1915 ՅՈՒՆԻՍ 23 Դ.
(Հ.Տ. 1915 Յունիս 10)

ՊԱՏՄԱՌՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, հատուածով եւ կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերադարձնել չհրատարակուած ձեռագիրները:

Յանուցումներ կընդունուին հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուով:

Յանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանտիմ կարժէ. 1 գիտագիրը 2 սանտիմ:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction : Place Alexandre-Labadié ,17

ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐՈՒՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՂ ԿՈՄԻՏԷ

COMITÉ DE SECOURS AUX VOLONTAIRES ARMÉNIENS DU CAUCASE

Թիւրքահայաստանի մէջ կըլսուղ հայ կամաւոր զինուորներուն օգնելու նպատակով Մարսէյլի մէջ կազմուած է «Կովկասի հայ կամաւորներուն նպաստող կոմիտէ» մը հետեւեալ անձերէն.

Ս. ռեճապետ՝
Մկրտիչ Փորթուգալեան.
Ս. ռեճապիր՝
Գարեգին Յովհաննեան.
Գանձապահ՝
Գարեգին Շահլամեան.
Խ մբագրականներ՝
Յովհաննէս Մահսէճեան,
Յովհաննէս Պալթաեան,
Յովհաննէս Կիւլէսէրեան,
Արշակ Թորոսեան.

Թղթակցութիւններ պէտք է ղրկել Ամերիկայի խմբագրութեան, ինչպէս նաեւ բոլոր նուէրները Ամերիկայի միջոցով կամ ուղղակի գանձապահի հասցէին (K. Chahlamian, Rue Longue des Capucins, N° 15. Marseille):

Կամաւէի նպաստակը պիտի ըլլայ Մարսէյլի եւ Արտասահմանի բոլոր հայ գաղութներու մէջ նպաստներ հաւաքել եւ ղրկել Թիֆլիս նոյն նպատակով կազմուած Ազգային Բիւրոյին:

Երբ Կովկասի մէջ խմբուած հայ կամաւորները կերթան իրենց անձ բոլորանուէր ղոհել Թիւրքահայաստանի ազատութեան Ս. Գործին, արտասահման գտնուղ Հայերը պիտի կրնա՞ն այնչափ անսիրտ ու անտարբեր ճամլ որ դէմ իրենց դանձէն մաս մը չհատկացնեն այդ գործին իրենք ալ մասնակցած լլլնելու համար:

Ով որ Հայ է, ով որ մարդ է և կը ղգայ, թո՛ղ փութայ իր նպաստը հասցունել:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ժողովուրդի այժը. — Հայերը Թիւրքիոյ մէջ. — 20 Հայ կախուած Կ.պոլսի մէջ. — Վրէժ. — Ռուս զօրաբանակը Թիւրքահայաստանի մէջ. — Հայ կամաւորների յաղթականամուտը Վան. — Վանի առումէն առաջ. — Վանի համար. — Ազգային շահերու պաշտպանութեան Գօմիթէէն. — Ֆրանսայի մէջ առեւտրական յարաբերութիւնները Թիւրքահպատակներուն հետ. — Ալն ընդ ական. — կացութիւնը Կ. Պոլսի մէջ. — Խոպանութիւրք յարաբերու Թիւնները. — Համաշխարհական պատերազմը. Պարսկաստան. — Նամակատուփ. — Նոր ստացուած հրատարակութիւններ. — Յանուցումներ:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ՈՁԺԸ

Ի՛նչ ըրին վանի մէջ Հայերը և ի՛նչ կընեն դեռ Մասունի, Մուշի, Շատախի և Զէյթունի Հայերը: Հերոսաբար ծաւիբէ և յամառքներէ անցնելով անոնց «սուրիթու չառաչիները» հոս կը հասնի, անոնց քահերու և բրիչներու անվհեր ճաճանչը թշնամիին դէմ՝ կը նշուլէ արտեղ:

Արտաքի մը, Ռուբէնի մը կամ ա. նանունի մը սուրին ներքև անունք պարզած են այն դրօշակը որու անունը դիւրութեամբ կարտասանենք այսօր, առանց իր ոգին պըրպըռալու, առանց անոր շունչը մինչև մեր սրտի երակները իջեցնելու, միայն կարտասանենք, նիհար կենդանութեամբ մը գոյ, յաղտամաքառ բնութիւն ու կանգնինք անկեանք կեանքի մը փէշերուն կպած:

Բայց քիչ մը կանգ առէք այդ բառին առջև, բարեկամնե՛ր. անոր մէջ բան մը կայ որ պիտի կանգնի ձեր դիմաց, պիտի գամուի ձեր աչքին ու պիտի պոռայ. «Դէակնե՛ր, մինչ յօշոտուած կմախքներով կը շարժինք և դաշ պարարտ մարմինները կը քնանաք...»

Ժողովուրդի այժն է որ կըմբռստանայ այժմ Հայաստանի մէջ, կը շարժի ու կը շարժէ, կը զարնէ ու կարշաւէ Թիւրքին կամ Քիւրտին դէմ: Ան կը խարազանէ անտարբերները, կը ձիծաղի և կը հեգնէ՝ վինք անտեսել ուզող փիլիսոփայ.յոռետեսները:

Խօսքը անոնն է այժմ, կարգը և իրաւունքը իրն է, թո՛ղ խիղճով իր ուզած ձեւով որ նպաստէ և վաեմ, թո՛ղ ապրի ու թո՛ղ ապրեցընէ. փառքը իրեն:

Մեղ կը մնայ միմակ խանարհիլ այդ պիտին և զայն դայայնով տարբերաբեն առջև: Թո՛ղ խանարհին արտասահմանի Հայերը մեծէն մինչև փոքրը, թո՛ղ խանարհին այն երիտասարդները որոնք կը սիրեն յաճախ բառերու և մատցածին սկզբունքներու շուրջ դեգերիլ, առանց հանդրուան մը գտնելու վճռանալ ու ջրատիլ առանց արգիլնուազուելու:

Ժողովուրդին այժը կընթանայ պղծանելով ամենուրեք, բայց քիչերն են արժանի այդ պղծոյնին: Մնոր պղծոյնին կը փախարինեն Հայ կամաւորները, այն կարիճները որոնք գիրկընդխառնուեցան վանի իրենց եղբայրներուն հետ և թերևս պիտի համբուրեն վաղը Մուշի և Մասունի իրենց արիւնակիցներուն հետ:

Յարգա՞նք անոնց. պատմութիւնն է որ կը շահին իրենց և իրենց սիրելի Հայաստանին համար: Մենք դեռ անարժան ենք իրենց պղծոյնը ընդունելու, դեռ մեր զոհողութիւնը կաթիլ մը քրտինք անգամ չէ իրենց ծով արիւնին մօտ: Թող քալեն առանք. իրենց անցած փշաստանները վարդերու կը փոխակերպին, անոնց ոտքը սուրբ է և ատեղծագործ: Արդեօ՞ք մենք պիտի կրնանք հոտառել հանգիստ խղճով այն ծաղիկները որոնք կը ծլին իրենց ոտքի հետքերէն:

Թո՛ղ արշաւեն անոնք, թող խիզախեն և թող մարակեն մեզ: Խօսքը անոնցն է...:

Թ. ԵՂԻՇ:

ՀԱՅԵՐԸ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՄԷՋ

Կ.պոլսէն ապրիլ 30/13 մայիսին Թիֆլիզի «Հորիզոն»ին գրուած թղթակցութենէ մը կարտատպենք հետեւեալը.

Կաթոլիկները կերկակի գիշեր աքսորուած են զանազան վայրեր: Ոչ-կաթոլիկական աքսորականներու ընտանիքներուն հասած հեռագիրներէն կարելի է հետեւցնել, որ բոլորն ալ ղրկուած են Զանդըլի, Գոնիա և Էնգիւրի քաղաքները:

Զինքակալուածներու ընդհանուր թիւն է 400, որմէ 200ը միայն աքսորուած են:

Ոսկան Մարտիկեանի ձերբակալութիւնը սխալ էր, թէպէտ յիշեալ անձնաւորութիւնը պատերազմի յայտարարութենէն իվեր կասկածելի համարուած է, լինելով մէկը կաթոլիկներէն, որոնք գէմ էին Թիւրքիոյ պատերազմի մտնելուն:

Վերջին պահուն լսեցինք, որ Դաշնակցական կալանաւորները բանտ ղրկուած են, նախազգուշութեան համար:

Մարտիրոսի քաղաքապետ Գալֆայեանը ձերբակալման պահուն ընդդիմացած ըլլալուն համար՝ ձեռնակապ և շղթայակապ աքսորուեցաւ:

Կալանաւորներու աքսորավայրերը ուղղակի գործակցութիւնը կատարուած է ժանդարմերական ամենակոպիտ միջոցներով. անոնց նոյնիսկ ղացեր է ջուր և հաց. ամենք մինչև անգամ երեք օր ամպլուկ և առատապիղ ճանապարհութիւն ունեցած են:

«Ազատամարտ»ի խմբագրապետ Զարդարեանը ճանապարհին պիլեճիք պիւզանքալաքէն կրցած է մի քանի տող գրել իրենց կացութեան մասին, որմէ նոյնպէս կը հատատուի, որ կալանաւորները առաջին օրէն իսկ ծանր կրկանքներու ենթարկուած են:

Ինչպէս նախորդ թղթակցութեամբ դրած էի, երեսփոխաններ՝ Վարդգէս և Զոհրապ՝ երեք օր պայմանաժամ ատացած էին, թողնելու հայաշատ վայրերը և քաշելու Թիւրքիոյ սրտէ կեդրոն: Այդ կարգադրութեան խիստ դժգոհութեան համար առանձնապէս նկատի առնուած էր Վարդգէսը, աչքի առաջ ունենալով անոր կատակական հանգամանքը: Երէկ նա ներկայանալով ներքին գործոց նախարար Թալէա-

թին՝ կարճ կերպով յայտարարից որ ինք արամպիր չէ ան եւ տեղ երթալ և վճռած է դէպի միալ նախարարը երեսաթափ տեղի տալ եթէ նա կարգադրութիւն մը կընէ, իսկ մեզ կզննէ՝ այն ինչ ինք անձամբ չի ուզեր ընել, գործադրել կուտայ ձ'ամբաստ պէտի՝ ներքին ապահովութեան պահ ձեռքով ձ'ամբաստը կը կրկնէ վարդգէսին իր մասին եղած կարգադրութիւնը, ափսոսանքով, որ իրենց մարդիկ (ոստիկանական բարձր չրջաններըը) կը հարցնեն, թէ այն ժկը ինչո՞ւ ազատ թողուած է և մինչև այժմ չէ ղրկած մեռանելուն ժկի՝ վարդգէսը կը պատասխանէ, որ ինք իր ներսխանի հանգամանքով ոեչ կապ չունի ուրիշներու հետ և իր վերաքերմամբ նման կարգադրութիւն անտեղի է։ Ազայժմ թէպէտ ազատ թողած է քնակելու Պոլսոյ մէջ, բայց մինչև ե՛րբ՝ անատյպ է։

Կալանաւորներու գործը քննելու համար Պոլիս կանչած է Գենիայի կուսակալը. չատով պիտի կսպնի յատուկ մարմին այդ քննական գործը կատարելու համար։ Ըստ կառավարութեան հաւատիացումներու՝ կալանաւորներու անվտանգութիւնը ապացուցելու պարագային անձնք յետ պիտի վերադարձուին Պոլիս. իսկ ատ այժմ խոսոմանով. որ ամբաստանութեան չոշափելի փաստ մը չունի իր ձեռքին մէջ, կուսարկէ, որ իբր նախազգուշութիւն սահպած էին այդպէս վարուելու։

Մինա կսպնէ նոր հետազօտութիւնները կը չարունակին, թէպէտ ատելի մեզ չափերով։ Խուզարկութեան հնդարկեցին վառամեանի ազգականներու և մինա կալանաւորներու անձերը, ատրաստի մասնակով այդ ընտանիքները։

«Ազատամարտ»ի խմբագրութիւնը կը ձայ հսկողութեան տակ։ Անցեալ անգամ գրած էի, որ բացի խմբագրութեան ամբողջ ալեխուռն, ոստիկանութիւնը գրաւած էր նաև դրամարկղը, ուր պատրաստ կը գտնէր 540 ռուբ. հակառակ եղած բազմաթիւ դիմումներու, որ գանէ դրամը յետ վերադարձուի, ոստիկանութիւնը չուզեց այդ ալ կատարել։

Երկրէն բաւական մամանակէ ի վեր լուր չկար. երկկ պերմանական ազբիւրէ հասատատ լուր ստացաւ, որ վանը թիւրքերու կողմէ պաշարուած է և Ալդեսանը ամբռնուած։ Իշխանը կառավարութեան կողմէ պաշտօնով ատեղ մը ղրկուած է և ճանապարհին դաւաճանութեամբ սպանուած։

Վերջին պահուն վանէն ապրիլի 2 թուականով նամակ մը հասաւ, որմէ կը հասկցի, որ կառավարութիւնը ձեռնարկէն խաղաղութեան կան փորձեր կընէ. կեսաւչի ընդհարումէն ետք հայերու բռնած վճռական դիրքի հետևանքով թիւրքերը և կառավարական չրջանակները սկսած են մահսդութեան նախարկիլ. քաղաքին մէջ վախնալով հայերու ուժի պերակչռութիւնէն՝ դրսէն որոշած են բերել 7.800 մարտիկներ և զօրք կուսակալը, իբր թէ անտեղեակ այդ բոլորին, կը յայտնէ վռամեանին, որ անակնկալ կերպով իմացեր է այդ բանը, և որ քանի ուշ չէ՝ հայերը պէտք է ղէնչութիւններ ձեռք առնեն, որպէսզի հետևանքը իրենց համար ծանր չլինի։ Կուսակալի անդարկած ղէնչութիւնն էր հայերու մասսական զինաթափումը, որին ոչ մի պատասխան չի տրուիր հայերու կողմէ, այլ ընդհակառակը կը պահանջի որ կեսաւչի դեպքին պատասխանատուները իսոսիր պատժին։ կեսաւչի հայերու և միխաներու ընդհարումը, որի միջոցին իսլամ միխաները ուշնեցան 44 սպանուած, իսկ հայերը միայն մեկ, ղրգուած է տեղական թիւրք վարիչներու կողմէ։ կառակլը կը խոստանայ բատարարութիւն տալ։

Մուշէն վատան փափագան հեռագրած է, որ հայերու և քրդերու մէջ ընդհարումը, կառավարութեան ղրգումներով, անխուսափելի է. հետևանքը հայերու կողմած կարող է լինել, ուստի միջոցներ պէտք է ձեռք առնել ջարդի առաջքը առնելու համար։ Բացի այդ՝ կը չեշտէ լսոյն օգնութեան պէտքը, իբ Տարօնի և իբ վասպուրականի հասարակութիւնը ամէն դէմ պաշտպանելու և ինքնապաշտպանութեան միջոցներ ձեռք առնելու համար։

* * *

Տրապիզոնից նաւակով բալում են հասել մայիսի 16/29ին, 4 օրուայ վտանգաւոր ճանապարհորդութիւնից յետոյ մի խումբ փախստականներ։

Փախստականները տալիս են հետևեալ տեղեկութիւնները։ Տրապիզոնում ռազմանաւերի ոմբակոծութիւնից ջատուել են բազմաթիւ տներ. սպանուել են մօտ 200 հոգի թիւրքեր և յոյներ, իսկ հայեր 7 հոգի, որոնցից մինը Դևեան Սարդիս յայտնի դաշնակցական գործիչ եղիպատցի եղբօրորդին), իսկ մեռնողները աշճի Պօղոս Մինասեանի ընտանիքը։ Տրապիզոնում տիրում է տագնապի կրիզիս, մոզովրդի ունեցած մասը փախել է գիւղ, խանութները փակ են, տիրում է կատարեալ մեռելութիւն։ 50 տարեկանից պակաս տղամարդ չկայ հրապարակում։

Պոլսից խիստ հրաման է եկել Տրապիզոնի վալիին խուզարկել բոլոր հայերի տները և ձերբակալել 30 հայերի. վալին խուզարկութիւնները կատարել է (որի ժամանակ ձերբակալել է մի հայ, ինչ ձեռնարկուն համար), իսկ ձերբակալութիւնները յետաձգել և հեռագրել է Պոլիս, որ տեղերդ է այդպիսի մի քայլի դիմելը։ վալին յայտարարել է հայոց առաջնորդին, որ ինքը դեմ է ձերբակալման, բայց եթէ Պոլսի կենտրոնական կառավարութիւնը պնդի՝ ինքն ստիպած պիտի կատարի հրամանը։ Տրապիզոնում կատարած երկրաշարժ, որովհետև թիւրք մեծ կալուածատէրը վաճառականները (մասնաւորապէս ամենազդեցիկ նիմիպաշևները, որոնք 1895ի կոտորածին վատ դեր կատարած են, այժմ ըոլորովին դեմ են այդպիսի արարքների։

Տրապիզոն էրզրում խճուղում թափած են մեծ քանակութեամբ մարդկանց և ուղտերի դիակներ. եղանակը տաքանալուն, երկիւղ կայ համաճարակի, որից մինչև այժմ պերծ է եղել Տրապիզոնը։

Էրզրումում ձերբակալել են 150 հայեր, որոնցից 5)ին արձակել են, մնում են բանտում 100 հոգի։ Դաշնակցական Մարալին 2 ընկերներով աքսորել են անյայտ տեղ։

Էրզրումում մեծ երկիւղ կայ կատարածի։

—

Էրզրումից 9.000 դինուոր են ղրկուած Մուշի չրջանում ապստամբ հայերի դէմ, որոնց գլխավորն է Ռուբէնը։ Ց.

---

20 ՀԱՑ ԿԱԽՕՒԱԾ Կ. ՊՕԼՍԻ ՄԷՋ

Կ.պոլսէն հեռագրած են «Ֆրանկֆուրթըր Զայթունկ» գերմանական լրագրին.

«Բան Հայեր, անկախ Հայաստան մը հիմնելու նպատակով գաղտ լրատած լինելնին ապացուցուելով, յունիս 15ին կախաղան հանուեցան պատերազմական նախարարութեան պաշտօնատան առջև։»

ՎՐԷԺ

Վրէժը հազարաւոր դարերու կիրք ա՛է, որ կը մղէ Ազգեր սոսկալի պայքարներու և ոչ անձնք կը չանան ապահովել իրենց վայելած տնմային իրաւունքը, կորնարար բռնակալութեան դէմ։ Չայն ալ դարերէ է վեր իր ուսին դրուած խոպոմական անտանելի չղթան թօթափելու համար անթիւ զոհեր տուաւ և այժմ դեռ հայութեան հոգին ամէն րոպէ կը տանջուի, անոր սիրտը դարս կը քոսի իր ապրած նեղ չրջանակէն և ահա հայը կապացուցանէ իր եսին ուժը. հայ քաջ կամաւորները միացած Ռուսիոյ Զարի Ազատարար բանակին, կառաչանան դէպի Մայր Հայաստան։ Ֆետայիները լաւ ըմբռնած են որ պէտք է լռութեան մէջ երթալ պանձալի յաղթութեան երգը, իսկ պայքարի ժամանակ՝ պայքարինը։

Եւրոպայի հսկայ Միութեանց պայքարը մարդկային կիրքերը կը բորբոքէ, խաղաղ ազգաբնակչութեան հանդիստը կը վրդովէ, միմիայն երաչխաւորելու համար ապագայ սերունդի մարդավայել կեանքը. նոյնը բանին ինկած է հայուն ևս որ անպարտելիօրէն կը կռուի արիան գնով վատ թուրքին դէմ, հայ սերունդին փառքը և պատիւը վերականգնելու համար, ազատելով մեր նուիրական հայրենիքը վատ թուրքի գերիշխանութենէն, չնորհիւ Ֆրանսայի և իր դաշնակից հայասէր Տէրութեանց։

Հայերս որ հետուն կը գտնուինք մեր ազգակիցներու կատարած վեհ պատասխանութիւնէն, պարտաւոր ենք գէթ մեր չնչին լուման հասցնել պատերազմի դաշտը, ուր կը կռուին մեր Հայ եղբայրները Հայ անունի և Հայ հայրենիքի ազատութեան համար։ Նկատեցէք որ նոյն իսկ հսկայ տէրութիւնները դիմած են զանազան միջոցներով ժողովուրդի սլակցութեան. ուրեմն ի՞նչպէս մենք պիտի թերանանք մեր ազգային պարտականութիւնը կատարելու մէջ։

Տեսէ՛ք վայրենի թուրքը վերսկսած է Հայաստանը ամբոխ մսանել, կոտրել, քանալանել, և բանաբարել հայ պատիւը. միայն այնտեղ ապրողը գիտէ թէ ի՛նչ ոսկեղի րոպէներու մէջ է այժմ հայ Ազգի կեանքը Տաճկաստանի մէջ. բարբարոս թուրքի կործանարար քաղաքականութիւնը կանոնաւորապէս պիրնք մսանել կատարել ապատամի, և այժմ որ բանիմայ եղան թէ իրենց երկարատև հետանգաւթեան վերջին չանչը պիտի փչեն, վերսկսան իրենց բարկութիւնն առնել Հայերէն։ Ի՞նչ ալ ընեն, պիտի կործանին. ուրեմն հայը կը պոռայ իր բոլոր ուժովը. կործանի՛ն Թուրքը և Քիւրտը։ Ապրի՛ն ազատ Ֆրանսան և իր դաշնակիցները։

Սարէն ՅՈՒՍՈՒՖԵԱՆ
(Ալաչկերտ) Սէխ-Պէյ-Սպիկ
1 յունիս 1915

ՌՈՒՍ ՉՕՐԱԲԱՆԱԿԸ ԹԻՒՐՔԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Պետրոգրատ, 15 յունիս

Օլթիի ուղղութեան մէջ, թնդանօթաձգութիւն և հրացանաձգութիւն։

Ռուս զօրքերը գրաւեցին Սարը պիղը, վանի լճի հարաւ-արևելեան ափին վրայ։ (Սարըը Ասատանկ գեղի Բաղէշ տանող ճանապարհին վրայ իր դիրքով կարևոր դիրք մ'է. մօտն ալ կայ նշանաւոր վանք մը)։

17 յունիս

Ծովամերձ ուղղութեան մէջ հրացանաձգութիւն։ Տէրիքի և Զախկէտքի երկրատամին մէջ փոքրիկ կռիւներ Քիւրտերին հետ։

21 յունիս

Յունիս 18ին, թիւրքերը ծովամերձ ուղղութեան մէջ մեր զօրքերի ալ կողին դէմ յարձակողական փորձ մ'ընեն որ չեմ մերկացաւ։

Մանազկերտի երկրատամին մէջ, Ախլաթի արևմտեան կողմը ընդհարում մը պատահեցաւ մեր այրուձիին ու Քիւրտերին միջև։

Վանի երկրատամին մէջ, աննշան հրացանաձգութիւն։

ՀԱՅ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՄԱՐՏԸ ՎԱՆ

Վան, 8/21 մայիսի

Աբազայի կուիչ չեսոյ, տաք և կատաղի կռիւ ունեցանք Յոսէֆ Սաի մօտ. Թիւրքերին չարդելուց չեսոյ՝ մենք մտանք Բերկրի։

Բերկրիւմ Թիւրքերը ամէն տե-

սակ զազանաթիւններ արել էին. չէին խնայել նոյնիսկ ծծկեր երեխաներին և կանանց։

Մի օր Հնայինք Բերկրի. միւս օրը, խիւրքերին չշկով գնայինք Ջանիկի վրայ և դրաւեցինք Ջանիկ գիւղը։ Լիւ անապատից անապատականները մեզ լսր բերին, որ վանի լճի բոլոր նաւակները դանւում են հայերի ձեռքում։ Անապատում եղել են 8.000 փախստականներ։

Ջանիկից դուրս եկանք և ուղղակի դիմեցինք դէպի Աղոր գիւղը. այդ գիւղից դուրս գալով, մեզ առաջապահ ձիաւորները՝ ճամբայ ընկանք դէպի վան։

Դեռ չհասած քաղաք, մեզ զարմանքով նկատեցինք, որ կարմիր ֆէսերով հազարաւոր «ասկերներ» գալիս են ուղղակի մեզ վրայ։ Մենք դիրքեր բռնեցինք և փորձի համար (դեռ կասկածում էինք) սկսեցինք օդի մէջ մի քանի համազարկեր տալ. աւելի զարմացանք, երբ մեզ չպատասխանեցին. մէկ էլ տեսանք, որ երկու ձիաւոր «թշնամուց» զատուելով, գալիս են մեզ վրայ։

Մրքան մեծ եղաւ մեր զարմանքը, երբ տեսանք, որ եկողները Արամի կողմից ուղարկած երկու ապատամբներ էին։ Դրիչը ինչ բան է, որ կարողանայ նկարագրել մեր անհուն ուրախութիւնը։

Մենք իսկոյն հեծանք ձիերը և դիմեցինք դէպի մեզ պիտաւորելու եկող ապատամբները։ Ամենից առաջ գալիս էր վանի հերոս Արամը իր ամբողջ գինւորական կազմով, յետոյ ապատամբ հայերը և ապա ժողովուրդը։ Եղբայրական գրկախառնութիւններից յետոյ մտանք վան։

Վանի փշալ փողոցները ամբողջապէս ծածկւած էին մայիսեան վարդերով և ծաղիկներով. հազարաւոր ձիերը քայլում էին վարդերի և ծաղիկների վրայ։

Ծեր, երիտասարդ, մեծ, փոքր, առողջ, հաշմանդամ գուրս էին թափւել և ուղիղ չարքերով կանգնած փողոցի երկու կողմերը, մինչև ձայնի վերջին հասան՝ բղաւում էին «ուռռա»։

Մեր վան մտնելուց մի քանի օր պատ՝ թիւրքերը փախչելիս, վառել, այրել և քարուքանդ են արել իրենց թաղերը, բան քաղաքը, չաւկան և Աչկեստանի այն մասերը, որտեղ հեռու են եղել ապատամբների հսկողութիւնից։

Ապատամբները գրաւել էին թիւրք կառավարութեան ռազմամթերանոցը, միջնաբերդը և ռազմական չատ անհրաժեշտ պարագաներ։

Երկու օրից յետոյ, Բիթլիսից եկաւ մի թնդ կարած հայ օրիորդ, որ պատմում էր այնտեղի կոտորածի մասին։ Նրա ասելով, կոտորածը սարքել են կանոնաւոր ջրջը, առղայի թիւրքերը և քրդերը։ Կոտորածի միակ պատճառը եղել է վանի գրաւման լուրը։

ԿԱՄԱՒՈՐ

(Հորիզոն)

ՎԱՆԻ ԱՌՈՒՄԷՆ ԱՌԱՋ

«Կավկ. Մլօվօ»ին գրում են.

«Վանում հայերը սրդէն 14րդ օրն է, ինչ գինւում են։

Թիւրքերը ամրացել են Աչգեստանի Արարք մասում, վանից ոչ հեռու՝ Քարխանէում ապատամբ հայերը կարել են հեռագրաթելերը և սարերը բարձրանալով՝ միացել են վանի պաշարուածներին։

Վանում և շրջակայքում կռիւները շարունակւում են։

Ամենաեղ են բերւում թիւրքական նոր ուժեր։ Հայերի դրութիւնը կընայելով կրիտիկական է դառնում, որովհետև փամփուշտների պաշարը վերջանալու վրայ է»։

«Տիգլ. Լիստ.»ին լուսաւորւած ազբիւրից հեռանալ մանրամասնութիւններն են հաղորդում վանի շրջանի գէպքերի մասին. — Երկու չարաթ առաջ վանում սկսւած կռիւը չարունակւում է մեծ թափով։

Երկու չարաթուայ ընթացքում ջէվադ փաշան ռմբակոծում է հայկական մասը և վանից արեւելք գտնուղ հայկական այգիները, ներկայիս ռմբակոծում են խոշոր թնդանօթներով հիւսիս արեւելեան և հիւսիս արեւմտեան կողմերից. այդ ռմբակոծմանը մասնակցում է բերդը։ Առանձնապես ուժեղ ռմբակոծման է ենթարկւում Աչգեստանը, որ հայերը գիրքեր են կառուցել և որ կռիւը աւելի ևս արիւնահեղ բնոյթ է ստանում։

Վանի արեւելքում ապատամնած ամերիկական միսիան նոյնպէս վտանգի մէջ է, որովհետև ռումբերը այնտեղ էլ են հասնում։

Միսիայի պարոցներում 600 արական և 600 ապիկ երեխաներ են պատսպարւում։ Թիւրքերը մօտ 1.700 ռումբ են արձակել»։

«Կավկ. Մլօվօ»ին գրում են. «Ապատամբութեան պրոշակը պարզած վանի հայերը ո՛չ միայն անվեհեր պիտպրում են թշնամու գրոհներին, այլև մեծ ձեռնարկներ են պատճառում նրան։

Ինչ վերաբերում է Արամ փաշա Մանուկեանին, նա կենդանի է հաղորդում ապատամբների դրութեան մասին՝ պաշարւում է վանի հայկական թաղերն ու շրջակայքը»։

Ապրիլի 22 (մայիս 5)ին մի քանի հարիւր համիդիէներ Բայազէտի շրջանում 5 տեղեայ լուսնկից յետոյ՝ փորձեցին յարձակման անցնել Ազատայից Թափարէզի լեռնանցքի ուղղութեամբ, բայց համազարկերի առաջ մեծ կորուստներ տալով՝ վերադարձան դիմեցին։

(Մարտ)

ՎԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Կովկասի Հայոց Բարեգործական ընկերութիւնը և Հայկական կենտրոնական կոմիտէն տեղեկանալով որ վանի մէջ ապատամնած հարիւր հազար հայերը չատ խիզճ վիճակի մէջ կը գտնուին և պէտք է շուտով օգնութիւն հասցնել, որոշեր են ղրկել իրենց դրամական և նիւթական օգնութիւններ, ինչպէս նաև բժիշկներ ու դեղօրայք։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՇԱՀԵՐՈՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳՕՄԻԹԷԻՆ

Մարսէյլ, 18 յունիս 1915

«Ազգային շահերու պաշտպանութեան Գօմիթէն» պատիւ ունի Ձեզ ղրկելու Ա. ցանկը Մարսէյլի մէջ տեղի ունեցած հանգանակութեան, զոր բարեհաճեցէք հրատարակել «Արմէնիա»ի առաջիկայ թիւին մէջ։

Սոյն առաջին հանգանակութեան գումարը, ֆր. 2095, փութացած էինք ղրկել փարիզ վաեմ. Պօղոս փաշային, որմէ սպասնք չնորհակալութեան դիր մը, որով հրատարակութիւնը կրնայ օգտակար արդիւնք մը տալ բերել, փարատելով կարգ մը թիւրիմացութիւններ և թոյլ փելով չատերու անտարբերութիւնը դէպի այս նեւրալական գործը։

Մեր կողմէն ալ յայտնելով մեր ջերմ չնորհակալութիւնները յարդելի նեւրալ տուներուն, կը խնդրենք տակաւին չմոռնալ մեզ և իրենց ազգասիրական սոյն նեւրալական պարտականութիւնը կատարել անյապաղ։

Ատենապետ Գաւրիէլեի
Ց. Ս. ԱՍԱՏՈՒՐԵՍԵԱՆ

—

Souscription
NATIONALE ARMENIENNE
12, Avenue du Trocadéro

Փարիզ, 15 յունիս 1915

Մեծ. Տ. Յովհաննէս Սահակեան,
Ատենապետ Հանգանակութեան
Մասնախումբի,
Մարսէյլ

Յարգելի Տիար,

Հաճոյքը ունենալու ձեր մասնախումբին 11 ամսաթիւ նամակը, որով ինծի ղրկած էք, նեւրալ տուներու առաջին ցուցակին հետ, 2095 ֆր.ի չեք մը, իբրև թերհաշիւ ազգային հիմնադրամի հանգանակութեան։

Ներփակ ղրկելով մեր շնորհակալութեան սպասագիրը, կը փութամ իմ ջերմ չնորհակալութիւնս յայտնել մասնախումբին, ինչպէս և վեհանձն նեւրալներուն, որ ընդառնելով վայրկեանին պահանջը և այս հանգանակութեան նեւրալական կարեւորութիւնը, իրենց գոհացութեան կարեւոր բաժինը կը բերեն։

Արդարև, պէտքերը բազմազիմի են, և ձեռնարկած հանգանակութեանս նպատակին ընդարձակութիւնը աւելի ևս կը չեշտէ գործին սիրտղակատարութիւնը։ Կովկասէն վերջերս խիստ կարեւոր հեռագիրներ ստացայ և աճապարեցի արտադրութեանս տակ գտնուած գումարը ղրկել ամբողջութեամբ հեռագրով փութացնել էջմիածին. այսպէս, 15.000 րուպլի ղրկեցի վան և Պէթլէս, իսկ 10.000 րուպլի Տփղիսի Ազգ. Բիւրոին միջոցաւ և Ն. Ս. Օծութեան վերին հսկողութեամբ՝ կամաւորներու գործին յատկացուելու համար։ Կը ցաւիմ որ հանգանակութեան արդիւնքը թոյլատուե չէր տեսէի մեծ համեմատութեամբ կատարելու մեր նիւթական պարտականութիւնները։

Խորին յարգանքով
ՊՕՂՈՍ ՆՈՒԱՐ

—

ԱՌԱՋԻՆ ՅԱՆԿ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

Տեարք՝	ֆր.
Ոմն.	600
Սարգիս Կիւրճեան	300
Արման Թիւրապեան եւ ընկ.	300
Միհրան Թէքէեան.	300
Մկրտիչ Տեր Ա֊ծանասեան. .	50
Սալ ըրեան եղբարք	100
Յակոբ Չէչէեան	100
Մ. Փորթուգալեան	20
Ց. Պալթաեան	100
Յակոբ Տօնիկեան	100
Պօղոս փաշային մեծ հիացողը	5
Մ. Զաքմաքճեան	50
Լ. Նիկողոսեան.	20
Յակոբ Կարապետեան. . . .	50
	— — —
	2.095

Գանձապահ
Ա. ԲԱՇՉԷ ԿԻՒԼԱԼԻԿԵԱՆ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԹԻՒՐՔԱՀԱՊԱՏԱԿՆԵՐԻՆ ՀԱՆ

Թիւրքահպատակ հայ մը, Տ. Հըրանտ Ձէվահիրճեան, որ կը բնակի փարիզ, Լաֆայէթի փողոցը թիւ 74, ապահովագրական ընկերութիւնէ մը պէտք էր առնար 3.167 ֆրանգ։ Ընկերութիւնը մերժեց վճարել, առարկելով թէ 1915 ապրիլ 4ի օրէնքը կարգելէ ոեւէ առևտրական յարաբերութիւն ունենալ թշնամի աերութեան մը հպատակներին հետ, բայց պատասխանին նախագահը Տ. Մօնիէ իրաւունք չատու ընկերութեան և դրամը վճարելու վճիռ արձակեց, նկատելով որ 1915 ապրիլ 4ի օրէնքը չվերաբերիր օսմանեան հպատակներին, քանի որ 1914 սեպտեմբեր 27ի հրովարտակը, որի վրայ հիմնուած է այդ օրէնքը, թիւրքահպատակներին վերաբերմամբ լուռ մնացած է։

ԱԿՆ ԸՆԴ ԱԿԱՆ

Ֆրանսացիներն ու Անգլիացիները ցարդ ուղեցին յարգել պատերազմի համար դրուած միջազգային օրէնքները. բայց Գերմանացիները բոլոր այդ օրէնքները ոտնակոխ տալով և գիտութիւնն ալ ծառայեցնելով բարբարոսութեան, ծովին վրայ ապօրինաւորապէս կընկզմին չոգենաւները անմեղ ճանապարհներով մկկտէ, անպաշտպան բայ քաղաքների վրայ սաւառնելով ռումբեր կթձակեն և փողոցները չրջող կիներ ու տղոյներ կը սպաննեն, հեղձուցիչ կազեր կը սփռեն օդին մէջ և այլն։

Ֆրանսացիներն ու Անգլիացիները նկատելով որ եթէ այսպէս չարունակուի, օրինապահութեան և մարդասիրութեան ժամին իրենց խղճահարութեան գոհ պիտի դառնան իրենք, որոշեցին «ակն ընդ ական և ատամն ընդ ատաման» փոխադարձութեան օրէնքը գործադրել։

23 Ֆրանսացի օգաչուներ յունիս 15ի

առաւօտ գնացին պայթուցիկ ռումբեր արձակեցին Պատի մեծ դքսութեան մայրաքաղաք Գարլսրուհէի վրայ ուր չատ մը հրդեհներ ծագեցան։ Երկաթուղիի կայարանին մէջ պանական երկիւղ տիրեց և շոգեկառքերի չատ մը գնացքներ ամապարանքով ճանբայ ելան ու փախան։ Թէև օգաչուներն իրենց երթուդարձի ատեն նչմարուելով գերմանական զանազան քաղաքների մէջ թնդանօթի բռնուեցան, բայց ամէնքն ալ յաղողեցան անվտանգ վերադառնալ Ֆրանսա, բացի երկուքեն։

Հետզհետէ ստացուած տեղեկութիւններէն կ'իմացուի որ Ֆրանսայի օգաչուները յաղողեր են քանդել Գարլսրուհէի մէջ զօրանոց մը, ռազմամթերքի գործարան մը, երկաթուղիի կայարանի քանի մը մասերը և այլն։

ԿԱԶՈՒԹԻՒՆԸ Կ. ՊՕԼՍԻ ՄԷՋ

Կ.պօլսէն անուղղակի միջոցով ռուս թերթերին հաղորդուած լուրի մը նայելով, Յոյներէ պատրիարքարանի դիւանապետը ձերբակալուելով բանտարկուեր է թիւրք կառավարութեան կողմէն, պատրուակելով թէ Հայերին հետ միաբանած էր դաւադրութիւն կազմելու համար։ Յոյներէ պատրիարքարանն ալ խուզարկութեան ենթարկուեր է։

— Պէրլինի «Լոքալ Անձայկըր» ըսպերը Կ.պօլսէն յունիս 16 ամսաթիւ հեռագիր մը առացած է որ կըսէ թէ ոսկալի հրդեհ մը ծագեր է Բէերաի թաղերէն Հասանա-Պօսթանի ըսուած տեղը. 500 տուն և խանութ հրոյ ճարակ եղեր են։

— Ֆուրնիէի հեռագրական գործակալութիւնը ղրոյց մը կիմացունէ թէ սուլթան Մէհմէտ Ե. մահափորձի մը ենթարկուեր է եղեր։ Թիւրք պաշտօնական ապրիւրներ կը հաւաստեն թէ Սուլթանը պարզապէս հիւանդ է։

ԻՏԱԼԻԱԿԻՐ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Իտալիան Աւստրիոյ դէմ պատերազմ հրատարակած ժամանակ ըսուեցաւ թէ ատոր հետևանքով Թիւրքիոյ հետ ալ պատերազմ հրատարակուած կը լինի, բայց վերջերս տեղեկութիւններ կուգան թէ իտալական դեսպան Տ. Կարօնի դեռ չէ մեկնած կ պօլսէն, ինչպէս և թիւրքական դեսպան Նապի էֆէնդի տակաւին կը մընայ հոմ։ Մինչև իսկ կըսուի թէ վերջինը Բ. Դուռէն հրահանգ ստացած է իտալական կառավարութեան միջնորդութիւնը խնդրելու խաղաղական բանակցութիւններ սկսելու համար։

Թէ մինչև ո՞ր աստիճան ստոյգ են այդ լուրեր, դժուար է ճշդել այժմ. միայն թէ փարիզէն արուած հետևեալ հեռագիրը յայտնապէս ցոյց կուտայ որ Թիւրքիան խաղաղութեան քողի տակ դաւեր կը լարէ Իտալիոյ դէմ Աֆրիկեան Տրիպօլսի մէջ։

Փարիզէն հաղորդուած է՝ ծովային նախարարութեան կողմէն յունիս 20ին տրուած հետևեալ ղեկոյցը. «Ֆրանսական հակադրնիլանու մը Մարսէյլի հրուանդանին և Կրէտէ կղզիին միջև գերի բռնեց յունական փոքրիկ առագաստանաւ մը որ կեղծ քղթերով կը նաւարկէր և թիւրք սպաներու առաքելութիւն մը անոր մէջ կար որոնք Լիպիէր փաշաի կողմէն քաղաքներ Տրիպօլիս կը տանէին Սենուսի Արաբներուն»։

ՀԱՄԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Առասի հիւսիսակողմի կռիւները յունիս 16ին և 17ին չատ ուժգին եղած են։ Զնայելով Գերմաններուն կատաղի հակայարձակումներուն, Ֆրանսացիները նշանաւոր յառաջդիմութիւններ ունեցան Լ-քս-Նուէթ-Սուչէզի ճանապարհի երկու կողմին վրայ գտնուող բազմաթիւ չարք մը խրամատները գրաւելով։ Նէօվիլլի հիւսիսային, արևելեան և հարաւային կողմէն յարձակումով գրաւեցին թշնամիին առաջին գիծը և մի քանի կէտերի վրայ՝ երկրորդ գիծն ալ։ Գերի բռնուած Գերմանացիներուն թիւը 600ը կանցնի, որոնցմէ 20էն աւելի սպայ են։

Ալզասի մէջ Ֆրանսացիներուն յաջողութիւնները կը շարունակուին։ Յունիս 17ին գրաւեցին Ալկէնոֆը (Մէձըրալի արևմտեան), յետոյ Շթայնպրունքը և կը շարունակեն յառաջանալ Ֆէշդի երկու կետրոններուն վրայ։ Յունիս 19ին գրաւեցին Մէձընալը որ Գօլմարի երկաթուղիի վերջին կէտն է և կարևոր դիրք մ'ունի։ Գերմանները յուսահատական կատաղութեամբ բոցերի մատնած են Մէձէրալը, անկէ հեռացած ատեն։

Արասի հիւսիսակողմին մէջ Ֆրանսայիները յունիս 19ին կատաղի կռուէ մը յետոյ գրաւեցին Ֆօն տը-Պիվալը որը թշնամին յամառաբար կը պաշտպանէր մայիս 9էն ի վեր, թէ ինչ մեծ նշանակութիւն ունին Գերմաններուն համար Ֆրանսացիներուն տարած յաղթութիւնները Արասի մէջ, ասկէ յայտնի է որ Գերմանիան 200.000 նոր զօրքեր օգնութեան հասուց այդ կողմը, թէև այսու ամենայնիւ չկրցաւ մատ մը հպղ յետ առնել կամ Ֆրանսացիներուն նոր յառաջացումները յետ մղել։

Ռուսիան իր յետ ու առաջ չարժումներով կը յոյնեցունէ ու կը մաշեցունէ աւստրիգերման զօրաբանակները։ Ռուսական ահագին դանդաժը կը նմանի լոզ քարի որ յետ ու առաջ կը տարուբերուի մինչև որ լաւ մը ճմլէ ու փշրացունէ իրեն ենթարկուած խճաքարերն ու հարթէ ճանապարհը։ Գերմանները բերդիմիլէն յառաջացած են այժմ դէպի Լէմպէրկ (Լվով որ կը չանան հիւսիսէն ու հարաւէն շրջապատել և Ռուսերի ձեռքէն պատանիով Աւստրիային վերադարձնել այդ նշանաւոր քաղաքը։ Բայց ոչ միայն չեն յաջողած, այլ և իրենց այժմեան այդ ամիսներուն ուրիշ մի քանի տեղեր թողլցած են և Ռուսերն ատկէ օգտուելով յաղթութիւններ տարած։

Ռուսիա որ Գերմանիային պակաս ռազմամթերք չէ ունեցած, այժմ այդ պակասն ալ հետզհետէ կաւելցնէ, թէ՛ Ռուսիոյ գործարաններուն մէջ շինուելով և թէ՛ դրսէն բերուելով։ Լոնտոնէն կը հաղորդեն թէ ռուս զօրաբանակին համար ռազմամթերք բարձած 150 նաւեր Արխանկէլ գընացին. յետոյ այդ նաւեր Ռուսիոյ ցորեն առնելով վերադարձան Անգլիա որով ցորենի գինը էնկաւ Լոնտոնի հրապարակին վրայ։

Իտալացիները ցոյց կուտան ներկայ պատերազմին մէջ որ իրենք թէ՛ ցամաքի և թէ՛ ծովի վրայ աւելի ուժով են քան Աւստրիացիները։

— Դաշնակիցներուն նաւատորմը, Աֆրէնքէն տրուած հեռագրի մը նայելով, յնս. 21ի առաւօտ ուժգին կերպով ռմբակոծեց կայիսրլիհրնդանօթաձգութենէն վերջ նչմարուեցաւ որ խաղող բոցեր կը բարձրանային քաղաքի զանազան կէտերէն վրայ. կը կարծուի որ ռազմամթերքի պահեստներ կրակ առած են ինչպէս նաև չատ մը մթերանոցներ։

ՊԱՐԱԳԱՅԱՆ

Սպահանէն կը հաղորդեն յունիս 15ին թէ կացութիւնը նորէն գէշցած է այնտեղ։ Միևնոյն գիշեր 10 գերման սպաներ և 150 պախթիարներ հասած են այնտեղ և պէնք բերած։ Երկար ժամանակէ ի վեր պինեալ ոստիկաններուն գալուն կը սպասէր, բայց դրամ չունենալուն պատճառով դեռ չեն մեկնած Շիրազէն։ Գերմանական հիւպատոսարանի պահնորդներն աւելցուած են, պարսիկ յեղափոխականները ալ այդ պաշտօնի կոչուելով։ Տիրող յուզումը մեծ է և հռանդով կը զբաղին ռումբեր շինելու քանի որ պարսիկ կառավարութեան կողմէն ոևէ դիմադրութիւն չկայ։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹ

Նիւ Եորք. — Գ. Դ. — Աբամ Թիւրապեան և Աբման Թիւրապեան իրարմէ բոլորովին տարբեր անձեր են։

Լանսէյ. — Թ. Պ. — Ձեր ուղած գիրքերը մեզ մօտ ծախու չը կան։

ՆՈՐ ՍՏԱՑՈՒԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԻՆՔՆԱՎԱՐ ՀԱՑԱՑՈՒԹԻՒՆ. Գրեց Ս. Սապահ-Գիւլեան։ Տպագր. Զ. Պերպէրեան։ Գահիրէ։ Գին 5 ղրշ. ոսկի։ Դիմել հեղինակին՝ Avenue des Pyramides N. 102 Héliopolis (Egypte)։

***

ՆՈՐ ԿԵԱՆՔ չաբաթաթերթ ազգային, քաղաքական, դրական և բարոյական։ Ամերիկահ Միացեալ-Նահանգներէ Ֆրէզնօ (Քալիֆօրնիա) քաղաքին մէջ սկսած է հրատարակուիլ Նոր կեանք անուն հայերէն մը որի Յրդ թիւէն սկսուած է փոխանակուիլ Ամերիկահ հետ։ Տարեկան բաժնորդագինն է Ամերիկահ համար 1,50 տլր.։ Արտասահմանի համար տարեկան 10 ֆրանգ, վեցամսեայ 7 ֆր.։ Հասցէ The Citizen Publishing Co., 1942 Kern Str. Fresno, California.

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Ամերիկահ խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին, ի մէջի այլոց, և հետևեալ գիրքերը, որոնց արժէքները նչանակուած են իրենց առջև։

Մարսէյլէն դուրս ղրկելու ճանապարհածախքը գնողին վրայ է. ուստի հաշուի դիւրութեան համար կը նչանակենք թէ՛ Մարսէյլի մէջ ծախուելու գիները և թէ՛ փոստով ուրիշ քաղաք ղրկուելու գիները։ Այս վերջիններս փակագծի մէջ դրուածներն են։) Արժէքը կանխիկ չատացուած գիրք չղրկուիր։ Ապահանագրուած (recommandé-registered) ծրարով ստանալ ուզողները պէտք է 25 սանթիմ աւելի ղրկեն իւրաքանչիւր ծրարի համար որ 2 քիլօէն աւելի պէտք չէ կշռէ։

—

Կ. ՊՕԼԻՍ (Գեղատիպ հրատարակութիւն մ'է որ կը պարունակէ Հ. Ս. Երեմեանի յուշերն ու տպաւորութիւնները, 1909-1912ին գրուած։ Զարդարուած է 120ի մօտ պատկերներով որոնք կը ներկայացունեն պօլսական տեսարաններ, շէնքեր, հայ ու օտարազգի անձեր և այլն։ Կ. պօլիս իր բնական գեղեցկութիւններով և ինչ ինչ հրաշալի շէնքերովը աչքերնիդ չքնաղագեղ մէկ վայրը համարուած լինելով, շատ հետաքրքրաշարժ կը լինի անշուշտ Կ. պօլիսի ընթերցումը, մանաւանդ որ քիչ տեղէն գոյք ստոնց հետքերը միայն մնացած պիտի լինին։ Գինն է 5 ֆր. և 50 (6 ֆր.)։

Հ. Ս. Երեմեան. (Ազգային դիմբեր. պրագիտ Հայեր։ Տպագր. 1913. Ս. չարք Ղ. Աղայեան, Մ. Մամուրեան, . Սրսէն Բագրատունի, Վարեգին եպ. Սրուանձտեանց, Խրիմեան Հայրիկ, Խ. Մխսաքեան, Ռ. Պէրպէրեան, Գեր. Եղ. Հիւրմիւզեան Սեդրակ Տէր Սարգսեանց. 2 ֆր. և 40 սնդմ. (ճ. 2. 80)։

Նոյն Բ չարք Մեսրոպ-Մաշտոց, Հայ աչուղներ, Միջնադարեան գրականութիւն, Ց. Ձանիկեան, հոգեչունչ գրողներ, Նարպէյ, Ա. Հայկունի, Տիկին Մ. Օվաճեան, Տէրոյենց, Ց. Պարոնեան)։ 2 ֆր. 40 (ճ. 2,80։)

Նոյն Գ չարք (Տ. Գաբրիէլ Պատկանեան, Հ. Ղ. Ալիշան, Խաչատուր Աբովեան, Թումայ Թէրզեան։ 2,40 ճ. 2,80)։

Նոյն Դ չարք (Եղիա Տէմիրճիպաշեան. — Ա. Բրիթար Ա. Բրիթարեան. — Նահապետ Ռուսինեան. — Պետրոս Պուրեան). 2 ֆր. 40 (ճ. 2,80)

Նոյն Ե չարք (Գրիգոր Օտեան. — Մըղըրտիչ Պէշիքթաշլեան. — Վերժին Զօլաեվ Շիշմանեան. — Սրապիոն Հէքիմեան։ 2,40 (2,80։

Նոյն Զ. չարք (Րաֆֆի. — Գերճ Պռօշեանց. — Սմբատ Շահազիզ. — Դոդոխեանց)։ 2,40 (2,80):

Նոյն Է չարք (Պաղտասար Թաթիկա. — Ա. Յովհաննէս Ա. Բրահամ. — Մանուկեան Տիգրան. — Աճէմեան Մկրտիչ. — Խատիսակեան Ա. — Աղանուր Պիքտորիա. — Զարդարեան Ռուբէն. — Զհրազ Մինասեան — Լէօ. — Քալանթար Ա. — Պարթեւեան Յուրէն. — Զօհրապ Դրիգոր. — Տիւսապ Սրբուհի. — Տ. Ա. Լիթիար. — Ոսկեան Կարապետ. — Շիրվանզադէ. — Սէթեան Յովհաննէս)։ 2,40 (2,80)։

ՏՆՕՐԷՆ — ՄՈՒՐԱԴԻՒ
Ս ՓՈՒՐՈՒՆԱՂԵԱՆ
ՄԱՐՍԷՅԼ

Հայերէն Տպարան Մ. Փորթուալեանի
Le Gérant : François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi